

1 srebda, 15.12.2004.

2 [Otvorena sednica]

3 [Optuženli je ušao u sudnicu]

4 ... Početak u 14.53h

5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

6 Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda. Izvolite sjesti.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, molim da najavite
8 predmet.

9 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Predmet IT-00-39-T, *Tužitelj protiv*
10 *Momčila Krajišnika*.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

12 Danas smo se sastali kako bismo čuli argumente strana u postupku u
13 odnosu na moguću primjenu pravila 15*bis*(D).

14 Prošlog petka, 10. decembra, dva preostala sudca - odnosno sudci koji su
15 ostali u Vijeću nakon što će stupiti na snagu povlačenje sudca El Mahdija iz
16 ovog predmeta - to dvoje preostalih sudaca pozvalo je optuženog da obavijesti
17 ovo Sudsko vijeće da li je suglasan s time da se ovaj postupak nastavi uz
18 sudjelovanje zamjenskog sudca, kako bismo tu informaciju obuhvatili u svojem
19 izvještaju koji ćemo podnijeti predsjedniku. Ja sam u međuvremenu izvještaj
20 podnio predsjedniku Suda. Ja vjerujem da je taj izvještaj zaveden danas ujutro i
21 stoga je na raspolaganju stranama.

22 Kada je Obrana jučer poslije podne obavijestila Sudsko vijeće da ne daje
23 svoju suglasnost na to, istovremeno je zatražila da se održi rasprava na kojoj
24 se mogu iznijeti argumenti. Obje strane imaju pravo da iznesu svoju
25 argumentaciju u očekivanju odluke koju će donijeti ostalu sudci.

26 Ja sam svjestan toga da je Obrana zatražila da se rasprava održi sutra
27 ujutro. Mi, kao sudci, bismo bili s time suglasni, međutim nije bila na

28
29
30

1 raspolaganju sudnica za sutra ujutro i s toga smo, s obzirom da nismo željeli
2 dalje odgađati raspravu, odlučili da se ista održi danas poslije podne.

3 Kad sam naglasio da obje strane u postupku imaju pravo na argumentacije,
4 to je u svjetlu pravila 15(D), gdje stoji da ako dvoje preostalih sudaca odluči
5 da bi ipak bilo u interesu pravde da se nastavi sa suđenjem, da u tom slučaju
6 obje strane imaju pravo ulaganja žalbe. Ja sad govorim nešto što stranama u
7 postupku nije uopće novo. Radi se, dakako, o žalbenom postupku koji je bitan i
8 stoga je bitno da se vi možete osloniti na ono što ste ranije rekli, dakle prije
9 negoli dvoje preostalih sudaca donesu odluku.

10 Ima li još nešto što biste željeli reći prije? Možda je Obrana ta koja
11 ima veći interes u ovome, pa izvolite, gospodine Stewart.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Ja, časni Sude, nemam nikakvih prigovora
13 na to da se prvi obratim Sudskom vijeću. Ja sam svjestan procesnog konteksta i
14 neću sad njega ponavljati. Stav gospodina Krajišnika je jasno iznesen. Mi smo
15 primili elektronsku poruku od Sudskog vijeća u kojoj se kaže da je ta odluka
16 iznenađujuća, premda je razumljiva. Dakako, časni Sude, mi znamo da je
17 razumljiva. Malo nas iznenađuje što smatrate da je iznenađujuća. I vjerujem da
18 ćemo do kraja ove rasprave, kroz naše argumente, pokazati da stav gospodina
19 Krajišnika pod a) jeste razumljiv; i pod b) više nije iznenađujući.

20 Ono što bih također želio jasno dati do znanja u vezi sa stavom
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gospodina Krajišnika jeste da on ne spori preko nas da ne bi trebalo doći niti
2 do ponavljanja suđenja, niti do nastavka ovog dosadašnjeg suđenja. Takav bi stav
3 mogao zauzeti ubuduće u nekoj drugoj situaciji. Međutim, budućnost pripada
4 budućnosti i mogli bismo doći do situacije gdje niti jedan od ta dva puta ne bi
5 bio prihvatljiv. Međutim, mi ne tvrdimo da nije u interesu pravde imati niti
6 ponavljanje suđenja, niti nastavljanje suđenja. Stoga, gospodin Krajišnik je
7 jasno izrazio svoj stav. On nije suglasan da se ovo suđenje nastavi, jer on želi
8 posegnuti za alternativom. A to je ponavljanje sudskog postupka kroz novo
9 suđenje.

10 Dakako da jedno isključuje drugo. S obzirom da je naša želja i naš
11 prijedlog da se održi novo suđenje, nismo mogli dati svoji suglasnost na to da
12 se suđenje nastavi.

13 Dakle, časni Sude, način na koji smo mi to pitanje formulirali, i to smo
14 učinili s pravom jer je tako u 15bis(D), da u datim okolnostima u kakvim jesmo,
15 i stoga je takav stav gospodina Krajišnika, da smo u okolnostima u kojima -
16 dakle, govorimo o situaciji u kojoj treba vidjeti da li je u interesu pravde
17 novo suđenje ili nastavak - jer pravilo 15bis(D) konkretno govori o odluci koju
18 trebaju donijeti dva sudca. I trebaju odlučivati da li bi nastavak bio u
19 interesu pravde. S obzirom da je jedina alternativa tome ponavljanje suđenja,
20 onda je to ono za čime posežemo.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, mislim da se to

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 podrazumijeva. Ako pogledate francusku verziju pravila 15bis(D), vidjet ćete da
2 kaže "bolje služi".

3 G. STEWART: [simultani prevod] To je još bolje, časni Sude.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Ja ponekad i pogledam francuski i vidim
6 da postoji određena dvosmislenost i nejasnoća na engleskom i doista, uprkos
7 tome, moram reći da preferiram engleski jer bolje njime vladam.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kaže se "*milleur*" na francuskom, dakle
9 "bolje služi".

10 G. STEWART: [simultani prevod] Ja shvaćam gramatiku, časni Sude, hvala
11 Vam na tome. U svakom slučaju, to više nije sporno. Koliko sam ja shvatio
12 engleski, on se slaže s francuskim.

13 No, da brzo pređemo ovo, naš je prijedlog i stav da, bez obzira na koji
14 način odluči Sudsko vijeće, mi ne smatramo da postoji neka pravna premisa, niti
15 krećemo od nje.

16 Struktura člana 15bis jeste da u ovom trenutku ne može doći do
17 nastavljanja suđenja bez suglasnosti i zatim jedna posebna odredba u suštini
18 dopušta ono što mi nazivamo "obaveznim nastavkom", u slučaju da naša
19 argumentacija bude odbijena.

20 Dakle, premda ne postoji presumpcija, svejedno se traži jedna pozitivna
21 odluka Sudskog vijeća.

22 No, osnovni temelj, po našem mišljenju, jeste da, osim ako ne postoji

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dovoljno valjani razlog koji bi upućivao na suprotno da optuženi - naročito
2 optuženi koji se nalazi u položaju u kakvom se nalazi gospodin Krajišnik, kojega
3 terete ozbiljne optužbe. A ne treba to naglašavati da optužbe jesu veoma teške
4 prirode, radi se o genocidu i cijelom nizu drugih veoma teških zločina. Dakle,
5 radi se o kategoriji najtežih zločina. Gospodin Krajišnik ima 60 godina, on je
6 sada jedan 60-godišnjak koji je sučeljen sa opasnošću da će ga se osuditi na
7 doživotni zatvor, ako bi ga se osudilo po svim optužbama. Ja sad više neću ići
8 dalje od toga, ali realno moramo imati na umu da to jest opasnost.

9 Početna točka i ishodište je da on mora u najmanju ruku, ako je to
10 moguće, imati na samom početku suđenja jamstvo da će ga sva tri sudca saslušati,
11 da će pročitati sve dokazne predmete i da će to učiniti svo troje ravnopravno.
12 To možda zvuči kao jedna distinkcija koju ja radim u odnosu na presumpciju, ali
13 mi smatramo da je to stvar principa, jer mi funkcioniramo u stvarnom svijetu i
14 gospodin Krajišnik je već u idealnom svijetu trebao proći suđenje u kojem su
15 trebali prisutni svi sudci.

16 Značaj prisustva svih sudaca u svakom trenutku je nešto što je uvaženo,
17 potvrđeno i što se može vrlo lako izvući iz drugih odredbi pravila 15bis, koje
18 nisu ovdje direktno sada bitne. Ali 15bis(A) bavi se kratkoročnom odsutnošću od
19 suđenja, 15bis(F) koje ovlašćuje Sudsko vijeće da se bavi samo redovnim,
20 rutinskim, administrativnim pitanjima u odsustvu jednog člana Sudskog vijeća.

21 Dakle, to je ono što je u skladu sa suštinskim principom i što ga
22 podržava.

23 Postoji još jedan važan princip koji je ustvari ugrađen u pravilnik, ali

24

25

26

27

28

29

30

1 bi i bez njega bio posve jasan. A to je ravnopravnost sudaca. Predsjedavajući
2 sudac - u ovom slučaju je to sudac Orije - predsjedava, u suštini on i kontrolira
3 sudski postupak do značajne mjere u praktičnom smislu, ali dakako da je sve
4 troje sudaca ravnopravno u odlučivanju u predmetu gospodina Krajišnika. On ima
5 pravo na to da čuje njihovo mišljenje dato na ravnopravnoj osnovi i, ako dođe do
6 toga, ima gospodin Krajišnik pravo i na njihovo odlučivanje do kojeg će doći na
7 osnovu ravnopravnog glasovanja. Dakle, u principu, njega bi mogli osloboditi u
8 Sudskom vijeću, ako bi sudci odlučili većinom 2:1. Dakle, veoma je bitno i
9 ključno ustvari, u mjeri u kojoj je to moguće, da niti jedan od sudaca ne bude u
10 poziciji da manje vlada spisom ili da je na neki način neravnopravan u odnosu na
11 drugu dvojicu sudaca. Na primjer, u poziciji gdje smatra da mora prepustiti
12 odluku drugima zato što oni bolje poznaju predmet. I to je onda taj praktični
13 element o kojem smo govorili. Svi sudci ovog suda dakako da su nezavisni,
14 nezavisnog su rezoniranja, nezavisnog stava, jer da nisu ne bi bili ovdje.
15 Međutim, bitno je imati na umu i taj element koji se smatra prirodnim i bitno je
16 izraziti zabrinutost da ne dođe do slučajno neke vrste neravnoteže među njima.

17 Dakako, časni Sude, da mi znamo da 15bis neminovno uključuje kompromis u
18 datim okolnostima kojima se on bavi. Mi ne funkcioniramo u nekom nerealnom
19 svijetu. Dakle, dakako da je to bitno. Ali svejedno, po našem mišljenju, to vodi
20 do jednog pratećeg principa da se takav kompromis mora primjenjivati u najmanjoj
21 mogućoj mjeri. I uskoro će doći na to balansiranje, jer se doista radi o
22 balansiranju. To jest balansiranje, koliko god je ustvari blizu te granice
23 između novog suđenja i nastavka suđenja.

24

25

26

27

28

29

30

1 Osnovni temelj - mislim da sam to već rekao - osnovni temelj prava
2 gospodina Krajišnika na to da svi sudci ravnopravno saslušaju dokaze i to u
3 svakoj fazi suđenja je u skladu i slijedi osnovna obilježja sudskog postupka
4 pred mnogim sudovima, ali konkretno i pred ovim Sudom, a to je da mora postojati
5 usmena javna rasprava sa svjedocima. 92bis, 89(F) jesu ograničeni izuzeci koji
6 se primjenjuju u skladu s pravilnikom i jurisprudencijom u određenim usko
7 definiranim okolnostima, naročito 92bis gdje se moraju u odnosu na te važne
8 izuzetke podnijeti zahtjevi. A vrlo je bitno da svjedočenje sadržano u njima se
9 ne tiče djela i ponašanja optuženog.

10 Dakle, usmena rasprava sa svjedocima, mogućnost da sudci vide i čuju sve
11 svjedoke uživo, ili sve bitne svjedoke jer inače ne bi bili uopće pozvani da
12 nisu bitni svjedoci. Tu, dakako, spadaju 92bis svjedoci. Premda, postoje
13 svjedoci za koje niti Sudsko vijeće niti strane ne smatraju da je bitno da dođu
14 ovamo, dakle njihove izjave su dovoljne.

15 Dakle, spomenuli smo 15bis(A), to je ono što se odnosi na kratkoročnu
16 odsutnost sudije. To je ustvari maksimum 5 dana odsustva sudca i to nije
17 automatski. Ono se primjenjuje samo kada to okolnosti opravdavaju. Dakle, imamo
18 usmenu raspravu, mogućnost da svi sudci budu tamo. To je nešto što je uređeno u
19 nekoliko odredaba pravila 15bis, dakle da svi sudci moraju biti prisutni sve
20 vrijeme. Bitno je i da fizički budu prisutni svjedoci koji svjedoče uživo, uz
21 izuzetak primjene svjedočenja putem video-veze, kada je potrebno donijeti

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 poseban nalog po pravilu 71bis. Znači, opet i video-veza je jedan izuzetak koji
2 se mora primjenjivati mudro, povremeno, primjenjivan je i u ovom predmetu, ali
3 je sasvim naznačeno da se ne radi o uobičajenoj proceduri. Osnovna procedura je
4 da se svjedoci pojavljuju i svjedoče uživo pred sudcima, optuženim, budu
5 unakrsno ispitani i ispitivani od druge strane u istoj prostoriji.

6 Dakle, to je osnova svega.

7 Relevantno je, dakako, i treba uzeti u obzir i trenutno stanje u ovom
8 sudskom postupku. Ono se ne može smatrati nerelevantnim. Ukratko, mi smo
9 nastojali sumarno iznijeti ove informacije. Možda neki od podataka koje sam
10 iznio nisu 100% točni, i ja odmah unaprijed dajem svoju ispriku. Premda
11 vjerujemo da većina njih jest i mislimo da ako je bilo nekih nepreciznosti, da
12 one svakako nisu pravno relevantne i mogu se ispraviti.

13 Mi smo dosad čuli, časni Sude, 41 svjedoka uživo, u smislu da nisu bili
14 uvedeni preko pravila 92bis. To su bili svjedoci *viva voce* koji su ispitivani u
15 glavnom i u unakrsnom uživo. 41 svjedok, i jedan od njih je bio vještak,
16 gospodin Treanor, drugi su bili svjedoci koji su svjedočili o činjenicama. Opet
17 nismo 100% sigurni za ovaj sljedeći podatak koji ćemo iznijeti, ali mislimo da
18 je otprilike 17 njih imalo i neke elemente koji potpadaju pod pravilo 89(F).
19 Poslužilo se tim pravilom ne bi li se skratio način usmenog davanja iskaza u
20 glavnom ispitivanju.

21 To je, dakle, kategorija svjedoka *viva voce*.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Druga kategorija, pet svjedoka čije je glavo ispitivanje, odnosno iskaz
2 dat po pravilu 92bis, ali su unakrsno ispitivani. Oni su, dakle, bili pozivani
3 za unakrsni ispitivanje.

4 Kada je riječ o trećoj kategoriji, imamo nekih 40 ili nešto više od 40
5 svjedoka, čiji je iskaz uveden po pravilu 92bis bez unakrsnog ispitivanja.

6 To su te tri kategorije svjedoka, koji su ili već saslušani, ili u
7 slučaju svjedoka 92bis uveden je njihov iskaz u spis, dakle, on je u spisu,
8 premda još nisu ispitivani ili jesu. Ali to je jednako tome kao da doista jesu
9 ispitani ako je njihov iskaz u spisu.

10 Zatim imamo četvrtu, nešto drugačiju kategoriju, u kojoj imamo nekoliko
11 svjedoka. To su svjedoci po pravilu 92bis, njih 3 ili 4, čiji je iskaz već
12 uveden u spis, ali nisu unakrsno ispitani, jer to tek slijedi.

13 To su, dakle, svjedoci. Kada je riječ o glavnoj raspravi, imali smo
14 točno 100 dana rasprave, premda Vam se može činiti kao da ja zaokružujem brojku,
15 ali to nije slučaj, barem u odnosu na evidenciju koju mi u Obrani imamo. Iz
16 različitih razloga smo imali tih 100 dana rasprave koji se protežu na 11
17 mjeseci.

18 Sljedeće pitanje je pitanje novog suđenja, a to je ono za što se mi
19 zalažemo. Dakle, pitanje je što to zahtijeva? Na osnovu pravilnika i procedura

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koje su uobičajene pokazala se velika razina fleksibilnosti. Naročito uz jedan
2 mudri dogovor strana u postupku. Odmah moramo jasno reći da prijedlog Obrane ne
3 traži da se sa suđenjem počne iznova kao da se prije toga ništa nije desilo. Na
4 kraju krajeva, predraspravni podnesci i optužnica su barem nešto što već imamo
5 na stolu. Dakle, ne možemo početi iznova kao da se ništa nije desilo, kao da
6 nismo čuli niti jednog svjedoka, dobili niti jednu presudu po 92bis, osim onih
7 par donesenih prije početka suđenja. To nije nešto što mi predlažemo niti
8 smatramo pametnim da imamo reprizu suđenja u svakom pogledu. Ali, naš stav jeste
9 da treba održati novo suđenje za razliku od nastavka suđenja.

10 Ja ću Vam, dakako, to morati još malo pobliže objasniti, kako bi Sudsko
11 vijeće točno shvatilo što mi to predlažemo i koliko je to praktično izvedivo.

12 Ali stav Obrane bi bio sljedeći, kada je riječ o novom suđenju. Mi ne
13 bismo tražili da se ponovno daje zahtjev za usvajanje u spis svjedoka po pravilu
14 92bis. Ni ne bismo tražili da se to ponovno podnosi, ali ne bismo se tome niti
15 opirali. Dakle, sve one odluke po pravilu 92bis, u odnosu na svjedoka gdje je
16 časno Vijeće već donijelo rješenje, sve to bi bilo prihvaćeno. Ne bi bilo
17 potrebno ići ponovno, ako bi bilo uredu, ali ako ne, mi smatramo da ne /kako je
18 prevedeno/. Zato što je novo suđenje, mislimo da bi to moglo se uzeti kao u
19 slučaju da se nastavlja suđenje.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Dakle, mi bismo prihvatili sve odluke koje su donesene po pravilu 92bis,
2 i ne bismo tražili da se pozivaju svjedoci po 92bis, čije je glavno ispitivanje
3 na zahtjev Tužilaštva usvojeno u spis i njih pet smo mi i mogli unakrsno
4 ispitati. Dakle, bili bismo zadovoljni s time da se i transkript svjedočenja tih
5 svjedoka već smatra dokazima i iz tog praktičnog stava bilo bi to jednako kao da
6 se nastavlja suđenje. Uzeli bismo u odnosu na njih situaciju kao da se nastavlja
7 suđenje.

8 Ključne tačke - nadam se da nisam ništa izostavio u našim kategorijama -
9 a to je da se prihvatanje po pravilu 92bis odnosi na malu kategoriju svjedoka
10 koji su prihvaćeni bez unakrsnog ispitivanja. Dakle, prihvaćeni sa unakrsnim
11 ispitivanjem koje tek treba da dođe. Dakle, reč je o malom broju svedoka koji
12 nemaju nikakve posledice na ono o čemu mi danas govorimo.

13 No, suština svega ovoga i u čemu bi bilo praktično da imamo novo
14 suđenja, a ne da se nastavi s ovim, je u tome da imamo relativno kratak spisak
15 važnih svedoka. Već sam rekao, svi svedoci su bitni, ali neki svedoci su važniji
16 od drugih. I možda bih mogao, a veoma sam obazriv kada navodim imena, no možda
17 bih mogao, časni Sude, da Vam naveden jednu desetinu imena, mogao bih da ih
18 pročitam jer to su Vam svakako poznata imena, ali dopustite mi da to uradim.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 [Odbrana se savetuje]

2 G. STEWART: [simultani prevod] Moj tim je mislio da ću pročitati imena
3 zaštićenih svedoka. No, oni imaju prava da budu zabrinuti, ali ovog puta sam
4 znao šta govorim i nije trebalo da budu zabrinuti.

5 Dakle, reč je o svedocima: Deronjić, Treanor, Karudja, Okun, zaštićeni
6 svedok, i još jedan zaštićeni svedok, Kljuić... Vратиću se na brojeve KRAJ, časni
7 Sude, kasnije. Zatim imamo Radića, Mandić, Bjelobrk i Karabeg. A zaštićeni
8 svedoci su: 625, 623 i 583. Verovatno imate te brojeve već na pameti, mislim da
9 znate o kojim ljudima govorimo.

10 Gospodin Deronjić i... Mi kao Odbrana predlažemo sledeće, jer ovo je
11 suština stvari: kad je reč o gospodinu Deronjiću, on je svedočio tokom pet dana,
12 manje od pet dana, zapravo. I bez da ulazim sad u pojedinosti, časni Sude,
13 Odbrana želi da gospodin Deronjić, u slučaju da imamo ponavljanje suđenja, da
14 ponovo svedoči. Dakle, pred punim Većem, sa svo troje sudija.

15 Gospodin Treanor je svedočio tokom 10 dana, i mi smatramo da nije
16 potrebno da ponovo dođe i svedoči tokom deset dana, imamo već njegov obiman
17 izveštaj na raspolaganju. Već predlažemo da maksimalno gospodin Treanor svedoči
18 tokom dva dana, s obzirom da bolje poznajemo sada predmet. Jer, znate, kada smo

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ispitivali gospodina Treanora bio je početak suđenja, tako da ima sad još nekih
2 stvari koje bi Odbrana želela da pokrije i mislimo da bi bilo korisno da novi
3 sudija vidi i sasluša gospodina Treanora tokom ta dva dana, dakle, oseti
4 svedočenje gospodina Treanora. I imamo, dakle, tih ta dva dana što bi bilo od
5 koristi da ga imamo ovde na saslušavanju.

6 Kad je reč o gospodinu Kirudji, on je ovde svedočio manje od tri dana. I
7 ono što važi za njega a što važi i za mnoge svedoke je da nije da smatramo da je
8 njegovo svedočenje problematično na bilo koji način. Mi smatramo da njegovo
9 svedočenje, tehnički gledano potpada, pod pravilo 92bis. No, smatramo da bi on
10 trebao da se vrati, jer mi zapravo kao Odbrana imali dovoljno vremena da ovo sve
11 razmotrimo detaljno. No, kakvo je stanje stvari sada, mi smatramo da bi bilo
12 razumno i da bismo trebali da zatražimo da on dođe da svedoči, i to maksimalno
13 jedan dan.

14 Gospodin Okun je svedočio tokom tri i po dana i on potpada pod istu
15 kategoriju kao i gospodin Kirudja, tako da bi on maksimalno svedočio dva dana.

16 Zaštićeni svedok 625, isto kao i gospodin Deronjić, Odbrana želi da se
17 on vrati i ponovo svedoči u potpunosti.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Zaštićeni svedok 623 je svedočio tokom četiri dana. Odbrana želi da se
2 on vrati i svedoči tokom maksimalno jednog dana. Mi želimo da napomenemo da kada
3 kažemo da se vrati za unakrsno ispitivanje, mi ne isključujemo mogućnost da i
4 Tužilaštvo želi i kaže: "Mi bismo želeli da dodatno ispitujemo tog svedoka u
5 okviru glavnog ispitivanja." No, mi ne znamo kakav će biti njihov stav, tako da
6 jednostavno iznosimo sada stav Odbrane.

7 Kad je reč o gospodinu Kljuiću, on u svakom slučaju treba da se vrati.
8 Mi se slažemo da njegovo dosadašnje svedočenje bude uvršteno u spis i da se
9 nastavi njegovo svedočenje i da onda, bez obzira da li imamo ponovljeno suđenje
10 ili nastavak ovog suđenja, gospodin Kljuić u svakom slučaju treba da se vrati
11 bez obzira u kom svojstvu bi to bilo. Dakle, bilo u okviru ponovljenog suđenja
12 ili nastavka ovog sadašnjeg suđenja. No, u svakom slučaju, on mora da se vrati
13 za nastavak unakrsnog ispitivanja i on je već dostavio određeni broj dokumenata
14 o kojim je govoreno dok je svedočio.

15 Kad je reč o svedoku 583, on je svedočio tokom tri dana i u tom slučaju
16 Odbrana jednostavno želi da zadrži svoj stav i da se ne izrekne za sada. Jer je
17 Odbrana iznosila već implicitno za sve slučajeve, ali u ovom slučaju
18 eksplicitno, a to je da tražimo da se on vrati za nastavak unakrsnog
19 ispitivanja. Mi nismo podneli takav zahtev za sada, još nismo doneli konačnu
20 odluku, da budem potpuno iskren, jer nismo imali dovoljno vremena da preispitamo

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 njegovo svedočenje za sada. Ali bismo želeli da kasnije nam se omogući da ipak
2 iznesemo eventualno takav zahtev.

3 Kad je reč o gospodinu Radiću, on je svEDOČIO tokom manje od tri dana i
4 Odbrana bi želela da on ponovo dođe da svEDOČI. U svakom slučaju, novi sudija bi
5 trebao da vidi ovog svedoka, da oseti kakav je to svedok i da se on vrati da
6 svEDOČI samo jedan dan.

7 Kad je reč o gospodinu Bjelobrku, ne bih mogao da kažem da se on vraća,
8 jer Vi još niste doneli odluku po pitanju gospodina Bjelobrka, ali stav Odbrane
9 je i dalje isti, a to je da nismo rešili sva pitanja između nas i Optužbe. No,
10 stav Odbrane je da postoje razlozi da se vrati gospodin Bjelobrk i s tim u vezi
11 mi bismo želeli da se on tretira isto kao i gospodin Kljuić, na primer. Dakle,
12 da se njegovo dosadašnje svedočenje usvoji u spis i da kada se vrati novi sudija
13 će imati priliku da ga vidi.

14 Kad je reč o gospodinu Mandiću, mi ne bismo želeli da iznesemo svoj
15 konačni stav u vezi sa gospodinom Mandićem. Jer, kao i ni sve druge svedoke, mi
16 ne možemo da odbacimo mogućnost da bismo jednog dana tražili da se on ponovo
17 vrati, ali za sada nemamo nameru da podnesemo takav zahtev u vezi sa gospodinom
18 Mandićem. Mi ne očekujemo - to mogu da kažem - da ćemo podneti takav zahtev.
19 Ali, preostalo nam je još uvek puno materijala u vezi sa gospodinom Mandićem.
20 Ali, ne bih želeo da sada ponovo se vraćam na tu bolnu temu, ali nije nemoguće

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da mi podnesemo takav zahtev.

2 Kad je reč o gospodinu Karabegu, on je svedočio tokom dva dana. To je
3 bilo tokom tri dana, ali ukupno je svedočio, zapravo, tokom dva dana i meni nisu
4 savršeno poznati detalji s tim u vezi. Ali, on je dostavio ili treba tek da
5 dostavi neke dnevnike i on bi verovatno trebao da bude unakrsno ispitivan tokom
6 svega nekih sat-dva.

7 Dakle, to su ključni svedoci koje navodim u svrhu današnje rasprave. No
8 u velikom broju slučajeva postoji različiti mogući pristup. U nekim slučajevima,
9 na primer, nismo želeli da iznesemo konačno, zvanično službeno naš stav, a u
10 nekim slučajevima smo jasno stavili do znanja da ćemo najverovatnije zatražiti
11 da se dati svedok vrati. I Vi znate da mi želimo da se svedoci vrate da ponovo
12 svedoče.

13 No, o našem predlogu svakako treba još strane da razgovaraju. No, u
14 principu, to je stav Odbrane kakav predlažemo - dakle, mi smo do sada navodili
15 primere u vezi sa svedocima po pravilu 92bis - to ne povlačimo, to je nešto što
16 je čvrst stav Odbrane.

17 No, kad je reč o gospodinu Deronjiću i o tome da se neki drugi svedoci
18 vrate za potpuno ispitivanje, a zatim kad je reč o drugim svedocima za koje sam
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 upravo sažeto izneo prikaz, reč je o nekih ukupno 15-ak dana pretresa u slučaju
2 da imamo ponavljanje suđenja, za razliku od mogućnosti da se nastavi sadašnje
3 suđenje. I to za dva svedoka, konkretno - ako se ne varam - ali svakako za dva
4 imamo, dakle, da bi se oni vratili da u potpunosti ponovo svedoče, na temelju
5 toga da je ovo, zaista, novo suđenje onda. I to je važna razlika. Možda se i ne
6 čini tako, časni Sude, ali kada odbacimo kao novu kategoriju ono što bih ja
7 nazvao svedocima u kontekstu o bazi zločina, to su sve važni elementi za ovaj
8 predmet. No, kada se to odbaci, svedoci koje smo do sada saslušali, svode se
9 zapravo na jedan mali broj - ako bih mogao da kažem - ključnih, kritičnih
10 svedoka. Mi ćemo izneti u kom smislu su oni od kritičnog značaja, no postoji
11 istinska razlika između ponavljanja suđenja i jednostavnog nastavka ovog
12 suđenja.

13 Ukoliko nastavimo sa ovim suđenjem, naravno novi sudija će imati pred
14 sobom ogroman zadatak da pročita sve kako bi bio dovoljno upoznat i bio
15 ravnopravan sa dvojicom drugih sudija i kako bi na ravnopravan jednak način
16 doprineo radu. Dakle, naravno, ne pravimo intelektualne razlike između sudija,
17 ali taj sudija kao ljudsko biće bi morao, dakle, ubrzano da dostigne nivo
18 preostale dvojice sudija. To nije, svakako prihvatamo, toliko velika razlika od
19 mogućnosti da imamo ponavljanje suđenja i zadatak sa kojim bi taj sudija bio
20 suočen. No, mi u svakom slučaju pretpostavljamo da ćete vi, sudija Orić i sudija

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Canivell, u svakom slučaju nastaviti raditi. No, u slučaju da imamo novo
2 suđenje, ponavljanje suđenja, to suđenje bi onda trajalo duže.

3 No, u svrhu ovog sadašnjeg argumenta Odbrana se ne slaže i smatramo da,
4 zapravo, ne bi postojala istinska razlika između rasporeda rada i rada koji će
5 biti potrebno uložiti. Hoću da kažem da ta razlika od 15-ak dana koju smo
6 napravili, dakle, koja bi postojala između ponavljanja suđenja i nastavka
7 suđenja je u velikoj meri eliminisana kada je reč o samom nastavku u ovom
8 predmetu, jer Vi ste rekli da očekujete da će ovo suđenje se nastaviti neke dve
9 ili tri nedelje kasnije. Tako da zapravo se time anulira ona razlika od 15-ak
10 dana koju sam pomenuo. Dakle, ne bi bilo neke značajne razlike u tom smislu.

11 Rekli smo za koje svedoke smatramo da bi u svakom slučaju trebali da
12 budu pozvani da dođu ponovo, i ukoliko se nastavi ovo suđenje, mi bismo ih opet
13 tražili da se oni vrate. I to podnećemo detaljniji zahtev za koji dan. No, u

14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svakom slučaju smatramo da gospodin Treanor treba da se vrati za još neka dva
2 svedočenja. Takođe i gospodin Bjelobrk. Isto važi i za gospodina Deronjića i za
3 svedoka 625. Dakle, da se oni vrate makar na nastavak unakrsnog ispitivanja. A
4 to bi bilo nešto drugo od onoga što bismo tražili ukoliko imamo ponavljanje
5 suđenja.

6 Dakle, ovde, u ovom slučaju u našoj sudskoj praksi nemamo presedana na
7 koji bismo mogli da se pozovemo, niti na drugom sudu koji je u Arushi, na osnovu
8 kojeg bismo mogli da protumačimo na inteligentan način pravilo 15bis. Jer,
9 zapravo, opcije su savršeno jasne. Veoma je teško iznositi naše argumente a da
10 ne pominjemo, na primer, predmet *Milošević* na koji ljudi ovde često misle, na
11 primer. U premetu *Milošević*, svakako, nama je poznato da su to veoma nepovoljne
12 okolnosti i jedan od naših sudija iz Velike Britanije je morao da napusti to
13 suđenje i nama je veoma žao zbog toga. No, u predmetu *Milošević* smo imali zamenu
14 i jedan škotski sudac je stupio u to Veće. No, to je jedan veoma izniman slučaj.
15 I, u skladu sa svojim opštim stavom prema Sudu, optuženi nije izneo svoje
16 mišljenje po tom pitanju i nijedna strana nije iznela argumente, ni *amici curiae*
17 da treba se ponovi suđenje. *Amici curiae* su rekli da ne treba da se ponovi

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 suđenje, budući da je gospodin Milošević lošeg zdravstvenog stanja. No, to je
2 sve što su rekli. A sudije koje su ostale u tom Pretresnom veću nisu tražile da
3 se ponovi suđenje na osnovu pravila 15bis(D). Dakle, jednostavno o toj temi se
4 nije govorilo i nije se tražilo ponavljanje suđenja.

5 No, mi smo želeli sada samo da napomenemo da je ta situacija bila
6 potpuno drugačija od ove ovde. Gospodin Milošević je došao u Hag 29. juna 2001.
7 godine. Njegovo suđenje je počelo 12. februara 2002. godine. Izvođenje dokaza
8 Tužilaštva završeno je 27. februara 2004. godine i neposredno nakon toga sudija
9 May je najavio svoje povlačenje. I rasprava po pravilu 15bis, na način kako sam
10 rezimirao, održana je 25. marta 2004. godine. Tako da po našim procenama i
11 informacijama reč je o nekih među 290 i 300 dana pretresa u predmetu *Milošević* u
12 tom trenutku. A Tužilaštvo je izvodilo svoje dokaze tokom... Ustvari, nije bitno
13 koliki je broj dana u pitanju. Ali, u svakom slučaju, želim da kažem da je reč o
14 sasvim drugačijem predmetu.

15 Ja se sada približavam zaključku svojih argumenata i zaista sam Vam
16 zahvalan što sam imao mogućnost da iznesem svoje argumente. Ostaje, naravno,
17 uvijek pitanje toga da to nije zgodno za svjedoke, i to jeste činjenica. I mi
18 pod naslovom "onoga što je u interesu pravde" nismo sada iznosili brojne

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 faktore koji su tu u igri. Međutim, u principu, svaki od tih svjedoka treba
2 ponovo da se dovede u Hag i to je faktor koji treba uzeti u obzir. To ima svoju
3 težinu, ima svoje meritume, ali to nije nešto što bi moglo sve zajedno da se
4 stavi u obzir i da se kaže da to ima manji interes kada je riječ o svim
5 svjedocima i interesima gospodina Krajišnika. Mi smatramo da je gospodin
6 Krajišnik ovdje čovjek kojem se sudi i da je njegov interes u ovom trenutku
7 mnogo veći od interesa svih ostalih svjedoka. Iz svega toga slijedi ovo što
8 želim da kažem. Pošto je riječ o vrlo malom broju svjedoka, to što će za njih
9 biti nezgodna situacija, što će se ponovo dovesti na suđenje je zaista nešto što
10 se odnosi na zaista sasvim mali broj svjedoka.

11 I u okviru te kategorije mi možemo da identifikujemo barem jednog koji
12 je i tako u pritvoru. I, u tom slučaju, možemo da kažemo da ovdje nije riječ ni
13 o kakvoj nezgodnoj situaciji za svjedoka, pošto se on već nalazi u pritvoru. I
14 može se smatrati da je riječ o vrlo malom uznemiravanju tog svjedoka.

15 Zatim, ima drugih svjedoka koji su izrazili svoju želju da pomognu u
16 pronalaženju istine i mislim da neće biti neće biti nekih većih teškoća, osim
17 nečega što bih ja nazvao normalnim nepogodnostima. Jer, ipak je na neki način
18 zadovoljstvo doći u Hag na nekoliko dana i doprinijeti da se pomogne u toj
19 potrazi za istinom.

20 Osim toga, kao rezervno rješenje u nekim slučajevima postoji i video-
21 veza, po pravilu 72bis, koja može da bude značajna olakšavajuća mogućnost u

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 slučaju da je riječ o svjedocima koji su pogodni za korištenje video-veze putem
2 pravila 71bis /kako je prevedeno/.

3 Međutim, ono što želim da kažem da zaista ne treba pridati preveliku
4 težinu tome što će se svjedoci dovesti u djelomično neugodnu situaciju time što
5 će ponovo doći ovdje, ako se to stavi u odnos sa interesima koje imamo na ovom
6 suđenju.

7 Mi takođe nismo imali nikakve indikacije da postoji problem toga da neki
8 svjedoci nisu na raspolaganju da dođu ili da ih je trebalo ubjeđivati i u prvom
9 slučaju da dođu. Takvih slučajeva nije bilo, bar kad je riječ o svjedocima koje
10 sam već identifikovao. Mi ne vidimo nikakve značajne probleme u vezi sa njihovom
11 raspoloživosti da dođu ponovo na suđenje. I novo suđenje, kako mi to predlažemo,
12 za razliku od nastavka suđenja, ne bi u tom smislu i u tom kontekstu kreiralo
13 nikakve dodatne teškoće.

14 Kada je u pitanju raspored, mi smo već iznijeli činjenicu da u ukupnom
15 kontekstu ovog pitanja ne postoji nikakav ogromna, čak ni značajna razlika u
16 odnosu na prvobitni raspored zaključivanja ovog predmeta. I ako bi se prihvatili
17 stavovi Odbrane u ovom predmetu, ne bi došlo ni do kakve velike razlike. Ima
18 nekih manjih razlika, to će sudijske vidjeti kada budu razmatrale naše stavove,
19 ali nije riječ o nekim ogromnim razlikama.

20 Sa stanovišta gospodina Krajišnika, a mi smo već to i ranije iznijeli,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 on se nalazi u pritvoru i u principu sa njegovog stanovišta što se prije završi
2 ovo suđenje, to bolje. Međutim, gospodin Krajišnik, s obzirom da je njegov stav
3 da želi novo suđenje bez obzira na bilo kakve posljedice po vremenski rok
4 završavanja ovog suđenja, on dakle svjesno i namjerno prihvata takve posljedice.
5 I iako Pretresno vijeće, mi smatramo, je uvijek sklono tome da zaštititi interese
6 gospodina Krajišnika, u ovom slučaju da nameće zabrinutost gospodinu Krajišniku
7 u području gdje je on spreman da prihvati takve posljedice.

8 A kada je riječ o širem javnom interesu, u odnosu na vrijeme koje je u
9 pitanju, ponovo slijedi iz naših argumenata ono što smo već ranije rekli, a to
10 je da to nije nikakav značajan faktor, to ima samo ograničen efekat na okončanje
11 ovog suđenja i možda će nam omogućiti čak i bolji fokus nego što strane sada
12 imaju i na taj način, u svjetlu takvog razvoja će možda skratiti bilo kakvo
13 moguće razmimoilaženje.

14 Bilo kakve razlike u ukupnom vremenskom rasporedu između novog suđenja i
15 nastavka postojećeg suđenja, u svakom slučaju treba vrlo pažljivo izbalansirati
16 i ne treba tome pridati nepotrebnu težinu u odnosu na konkretni interes
17 optuženog koji je već u pritvoru četiri i po godine, čak nešto malo više, i u
18 svjetlu neizbježno ukupnog vremena od oko šest godina od njegovog hapšenja do
19 izricanja presude u ovom suđenju. Prema tome, ove vremenske posljedice ne mogu
20 biti značajan faktor kojem će se pridati veća težina nego interesima optuženog,
21 posebno kada se uzme u obzir kakvi su stavovi optuženog u ovom slučaju.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ja ću pomenuti u par rečenica, časni Sude. Strategija okončanja rada
2 Međunarodnog suda, a mi smo zahvalni Vijeću što nam je potvrdilo naš stav da je
3 riječ o jednom opštem okviru u okviru kojeg se traži od Međunarodnog suda da
4 djeluje i mi smo zaista zahvalni Vijeću što je potvrdilo da je riječ o takvom
5 konceptu, jer smo mi zaista bili zabrinuti da to ne utiče na donošenje
6 pravosudnih odluka u ovom predmetu. I zaista još jednom moram da kažem da
7 cijenimo to što su nam i potvrdili. Jer, to se može reći na drugi način, da
8 strategija okončanja rada Međunarodnog suda može samo da se smatra jednim
9 okvirom koji treba da omogući donošenje primjerenih sudskih odluka, a ne
10 obrnuto, da vrši pritisak na donošenje takvih odluka.

11 Resursi, kada je riječ o tome, mi - kao što to nismo ni ranije činili
12 kada je riječ o svjedocima - ne sporimo da resursi mogu ponekad da budu i
13 relevantni, jer u idealnom svijetu bi se djelovalo bez ikakvih ograničenja
14 troškova. Međutim, mi ne radimo u idealnom svijetu, i niko ne radi - riječ je,
15 dakle, o situaciji u kojoj vrijeme košta novac i formulaciji koja se ne može
16 ipak izvući potpuno iz konteksta. Mi ne želimo da kažemo da mi ne želimo da
17 uzmemo uopšte u obzir resurse koji su nam na raspolaganju, ali ako se pogleda
18 šta se želi postići kao rezultat u ovom predmetu i pravičan način na koji se
19 realistično to može ostvariti, onda se ne može gledati na neproporcijalnost

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 resursa u odnosu na zaključke do kojih se dolazi. Jer, riječ je o ozbiljno
2 neuravnoteženim resursima koji bi mogli ozbiljno da oslabe sudski postupak.

3 Sada sam na svojim posljednjim zapažanjima ovdje, posljednjim
4 napomenama. Teško pitanje sa kojim smo se suočili tokom pripreme Odbrane je
5 vrijeme koje nam je bilo na raspolaganju i to je nešto što je ostalo pitanje s
6 kojim se mi suočavamo, bez obzira kakvo se rješenje prihvati - nastavak ovog
7 suđenja ili novo suđenje. Međutim, to je po našem mišljenju nešto što bi trebalo
8 bar uzeti u obzir, da je Odbrana počela da djeluje u ovom predmetu pod ogromnim,
9 priznatim ogromnim pritiskom i da nije bila u stanju da završi svoje pripreme za
10 suđenje koje je počelo 3. februara 2004. godine. I to je takođe nešto što nam je
11 priznato.

12 Mi jesmo ispitivali značajne svjedoke. I, po našem mišljenju - iako smo
13 se trudili da uradimo najbolje što smo mogli - mi nismo mogli adekvatno mogli da
14 shvatimo značaj tih svjedoka. I s te strane bi novo suđenje bilo u prilog ovom
15 timu, jer je riječ o vrlo ograničenom broju svjedoka koji imaju poseban značaj -
16 i to treba priznati - i na taj način bi se donekle kompenzirao ovaj problem koji
17 je priznat od samog početka.

18 Ja bih želio da dodam da jednostavna procedura u kojoj bi se novi
19 sudija, u slučaju da dođe do nastavka suđenja, jednostavno upoznao sa predmetom

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kroz dosije predmeta /kako je prevedeno/. Po procjeni Odbrane, kada je riječ o
2 certifikatima koje sudci moraju da potpišu da potvrde da su se upoznali sa
3 predmetom, to je nešto što bi se teško potpisalo, jer ja ni dan-danas ne bih
4 mogao da kažem da bih mogao da potpišem takav certifikat i da sam se u cijelosti
5 upoznao sa ovim predmetom.

6 A čini mi se da ni moja kolegica gospođa Loukas ne pokazuje više
7 entuzijazma u potpisivanju takvog certifikata, kada bi bio obavezan za advokate.

8 U mojim zaključnim napomenama želim da kažem da situacija u kojoj se mi
9 sada nalazimo je izuzetna. Jer, činjenica da je postupak koji su smislile
10 Ujedinjene nacije, Savjet bezbjednosti i Međunarodni sud, smišljen je na taj
11 način da sudija počne suđenje i kada nije ponovo odabran - a zna se da je riječ
12 o jednom ozbiljnom riziku, jer je to nešto što je nepredvidivo - onda se ni na
13 koji način ne može naći idealno rješenje kako bi on ostao u tom predmetu. I mi
14 moramo reći da je to vrlo nezadovoljavajući razvoj događaja. Jer ako su
15 posljedice u ovom slučaju prihvaćene tako da se stvari razvijaju u interesu
16 pravde, onda se ne može smatrati da takve nezadovoljavajuće posljedice koje bilo
17 da razmatraju planeri ili ljudi zaduženi za budžet u New Yorku ili Hagu, ili

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bilo gdje, i gledaju kakve će to posljedice imati po pravdu za čije su se
2 ostvarenje založile i Ujedinjene nacije i Savjet bezbjednosti - dakle, riječ je
3 o institucijama koje djeluju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija - neminovno
4 dovode do jedne potpuno nezadovoljavajuće situacije. Jer, povlačenje sudije El
5 Mahdija, s obzirom na situaciju s kojom smo se sada suočili je - bez obzira da
6 li bi to bilo sada ili sljedećeg novembra - je potpuno nezadovoljavajuće. I stav
7 Odbrane je takav da od dva zla je svakako manje ako bi se završilo sa onim
8 sudijom s kojim se i počelo suđenje. Prema tome, u većem interesu pravde je da
9 se počne novo suđenje za koje je Odbrana spremna da prihvati određena
10 prilagođavanja, da bude potpuno fleksibilna u prihvatanju uslova, kao što smo mi
11 to već ukazali.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospodine Stewart.

13 Gospodine Harmon, izvolite.

14 G. HARMON: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude, kolege iz Odbrane.
15 Moji stavovi će biti mnogo kraći od gospodina Stewarta. Najjednostavnije čitanje
16 pravila ukazuje na to da se sudija koji dolazi kao zamjena može zaista upoznati
17 sa dosijeom predmeta u ovom slučaju. I može biti u situaciji da optuženi može da
18 bude uvjeren da će treći sudija koji je došao kao zamjena biti u mogućnosti i da
19 sasluša sve dokaze i da pročita o svim dokazima koji su do tog trenutka
20 prezentirani tokom stotinu dana održanog suđenja.

21 Postoji presedan, odnosno dva presedana, za koje ja znam, gdje su
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uvedena dvojica sudija koja su došli kao sudije-zamjene u predmetu. Prvi
2 predmet, o kojem sve već govorilo, u predmetu *Milošević*, gospodin Stewart je to
3 opisao. I drugo, u predmetu *Blaškić*, u kojem se sudija Fouad Riad našao u
4 situaciji da je njegovo zdravstveno stanje bilo takvo da nije mogao dalje da
5 sluša izvođenje dokaza i onda se sudija Rodrigues upoznao sa predmetom i vrlo
6 istaknuto učestvovao u daljem pretresu u tom predmetu i sve strane su bile
7 zadovoljne uključivanjem sudije Rodriguesa koji je imao puno razumijevanje
8 iznesenih dokaza i imao punu mogućnost da dalje sluša izvođenje dokaza i da
9 raspravlja o svim tim dokazima koji su bili saslušani.

10 Da nešto dalje kažem o potparagrafu D. Stav Tužilaštva je jasan i
11 nedvosmislen da je u interesu pravde da se imenuje sudija koji će zamijeniti
12 odsutnog sudiju. Taj sudija može da bude u situaciji, prije svega, da se upozna
13 s tim o čemu je riječ u predmetu, koja su sva sporna pitanja. Može se upoznati
14 sa dosijeom, sa zapisnicima, sa svim dokazima, sa video-snimcima svjedočenja
15 svih svjedoka u ovom predmetu. I, na primjer, ako sudija želi da vidi i čuje
16 ponašanje svjedoka - recimo, svjedoka Kirudje, dajem jedan primjer, pošto je
17 Odbrana navodila ime tog svjedoka - onda taj video-snimak može da se stavi na
18 raspolaganje sudiji koji je imenovan da zamjeni odsutnog sudiju. I, štaviše, ako
19 taj sudija želi da postavi pitanje nekom od tih svjedoka, on može da postavi
20 zahtjev da se ti svjedoci ponovo pojave.

21 I, na kraju krajeva, Tužilaštvo zaista vjeruje u integritet sudije koji
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 će biti imenovan da zamjeni odsutnog sudiju i koji će na kraju potvrditi i
2 potpisati certifikat da se zaista upoznao sa predmetom. I ja sam zaista uvjeren
3 da se mogu u cijelosti zadovoljiti interesi pravde time što će se imenovati novi
4 sudija, kao zamjena odsutnom sudiji u ovom predmetu.

5 A sada dozvolite da se pozabavim nekim drugim pitanjima koje je pokrenuo
6 gospodin Stewart. Gospodin Stewart Vam je prezentirao, časni Sude, jedan paket
7 koji, čini se, sugeriše da bi otpočinjanje novog suđenja izazvalo manje
8 problema. I, iako imam veliko povjerenje u gospodina Stewarta i vjerujem u
9 njegovo izvođenje dokaza u ovom predmetu, mi smo zaista prošli kroz veliki dio
10 suđenja o kom postoji pisani zapis. I pozabavili smo se čitavim nizom pitanja i
11 problema koji, ako bi se sada ponovo pokrenuli, taj bi proces uključivao i
12 ponovo podnošenje pisanih podnesaka, odgovora, replika i isto tako veliki broj
13 pisanih odluka i naloga od strane Pretresnog vijeća. Sve bi to moralo da krene
14 iznova. Ja, iskreno govoreći, mislim da pitanja o kojima je već presuđeno treba
15 da ostanu u statusu u kojem jesu u ovom trenutku.

16 Nadalje ja mislim, časni Sude, da kada raspravljamo o tome da li to
17 dovodi do dodatnih problema za svjedoke - dok je gospodin Stewart priznao da je
18 riječ o jednom relevantnom faktoru - ja ako bih prošao kroz spisak svjedoka koje
19 je pomenuo gospodin Stewart, koji bi želio da se ponovo pozovu u nesretnim
20 okolnostima povlačenja sudije El Mahdija, ono što gospodin Stewart u suštini
21 traži je druga mogućnost da ponovo unakrsno ispituje te svjedoke, a on je pri
22 tome imao tu mogućnost. Imao je puno mogućnosti da unakrsno ispita sve te
23 svjedoke.

24 Mislim da Vijeće treba da razmotri, u interesu pravde, da li je zgodno
25
26
27
28
29
30

1 ili nije ponovo pozivati ljude od kojih su neki dovedeni ovdje *subpoenom*. Neki
2 su diplomati, drugi su došli uz teškoće, naime njihovo prisustvo je bilo teško
3 obezbijediti, da najblaže tako kažem. Prema tome, nema nikakvih garancija da će
4 ti svjedoci htjeti da dođu i da će se vratiti ponovo. Ja mogu da ukažem na
5 jednog svjedoka koji nije identifikovan na ovom spisku i ja ne želim da tvrdim
6 da je to jedan od svjedoka kojeg je gospodin Stewart imao na umu, ali možemo se
7 sjetiti slučaja gospodina Bišćevića koji je unakrsno ispitivan i koji se zbog
8 lošeg zdravlja nije mogao ponovo vratiti na ovo suđenje. Mi smo imali strašnih
9 teškoća da se obezbjedi video-veza, i to je dosta koštalo Međunarodni sud da bi
10 se omogućilo to ispitivanje.

11 Prema tome, nema garancija da će se ti svjedoci ponovo vratiti i to je
12 veliki rizik sa kojim se Sud može suočiti i treba ga uzeti u razmatranje u ovom
13 slučaju prilikom procjenjivanja da li bi s druge strane sudija koji bi bio
14 imenovan kao zamjena mogao slušanjem zapisa sa suđenja i analiziranja zapisnika
15 i razmatranjem svih dokaza koji su mu na raspolaganju na najbolji način da
16 procijeni svjedočenje svjedoka.

17 Pomenio sam presedane i standard koji u cijelosti postoji da bi se moglo
18 nastaviti pravično suđenje, a sada ću se ukratko pozabaviti troškovima. Ovo je
19 predmet kojem su se posvetila velika razmatranja u pretpretresnom periodu kako
20 bi se omogućilo gospodinu Krajišniku da ostvari svoje interese u postupku
21 ostvarivanja pravde. I, ako se imenuje sudija koji će zamijeniti odsutnog sudiju
22 i ako se na adekvatan način upozna sa predmetom, potpiše certifikat da se
23 upoznao sa predmetom, on će biti u situaciji da u cijelosti može da učestvuje u
24 ovom premetu.

25

26

27

28

29

30

1 Htio bih da ukažem na još jedan drugi presedan u predmetu *Stakić*. Sudija
2 se razbolio usred predmeta i zamijenjen je. Dakle, imamo tri presedana i mislim
3 da svaki od njih je takav da je optuženi u svakom od tih predmeta nastavio da
4 ima pravično i potpuno suđenje u svjetlu nesretnih okolnosti povlačenja jednog
5 sudije.

6 To su naši argumenti. Časni Sude, hvala lijepo.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Da li mogu vrlo kratko da iznesem nešto u
8 vezi sa ovim što je iznijelo Tužilaštvo?

9 Prvo, kada je riječ o presedanima, pomenut je predmet gospodina Stakića
10 u kojem se on složio sa zamjenom. Ono što smo mi rekli, i ne želimo da
11 ponavljamo, to nisu korisni presedani. Svi su ti predmeti drugačiji. Naravno,
12 taj postupak je na raspolaganju, to pravilo imamo crno na bijelo i svi se oko
13 toga slažemo. Ali, riječ je o ograničenom broju predmeta i svi su različiti od
14 ovog predmeta. I riječ je o nezavisnim presudama i mislimo da po pravilu 15*bis*,
15 o kome sam već govorio prije sat i po, ne mogu se primijeniti na ovaj predmet.

16 Druga stvar je, riječ je o čitavom nizu pitanja u kojima je presuđeno
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 već u ovom suđenju. Mislim da bi tu trebalo malo više konkretnih primjera, jer
2 ne vidim tačno u čemu leže teškoće u tome.

3 A treća stvar, gospodin Harmon kaže da mi tražimo drugu mogućnost za
4 unakrsno ispitivanje. To je tačno, ali ne u odnosu na dva svjedoka, gospodina
5 Deronjića i gospodina 625, jer mi ne tražimo drugu mogućnost za ponovno unakrsno
6 ispitivanje. Mi samo želimo da novi sudija u cijelosti sasluša njihovo
7 svjedočenje i smatramo da ustvari treba izvesti sve dokaze pred tim sudijom, a
8 nije riječ o nevažnim svjedocima. Sudska praksa ovog Međunarodnog suda i drugog
9 suda u Ruandi konzistentno pridaje veliki značaj tome da sudije saslušaju
10 svjedoke u trenutku kada oni svjedoče. Ako svjedoče usmeno, dakle, tad kada
11 svjedoče, a ne tako što će unazad da posmatraju zapis sa suđenja, što je druga
12 najbolja varijanta. U svakom slučaju, to je nešto što je uklesano u pravila i
13 sudije ovog Međunarodnog suda treba da budu u mogućnosti da ispune zahtjeve ovog
14 pravilnika i da se upoznaju sa zapisnikom. Ali, to je nešto što je inherentno u
15 cijelom postupku, da je to tek drugo najbolje rješenje.

16 A kad je riječ o problemu gospodina Bišćevića, primjeru koji je iznesen,
17 Odbrana nije izrazila nikakav entuzijazam u odnosu na situaciju gospodina
18 Bišćevića i to Vijeće dobro zna i Vijeće je odlučilo da se bavi njegovim

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svjedočenjem na taj način, što nije bilo zadovoljavajuće ni za Odbranu, a ni za
2 Tužilaštvo. Međutim, to je nešto što je bilo relativno lako riješeno. On je
3 svjedočio putem video-veze, nije bilo problema, iako Odbrana nije željela da to
4 bude riješeno na taj način, ipak je na kraju riješeno.

5 Dakle, ja sam ukratko samo htio da iznesem stavove Odbrane.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

7 [Sudije većaju]

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Koliko shvaćam, gospodin Krajišnik se
9 želio obratiti Sudskom vijeću. No, prije nego što mu dam priliku, sudac Canivell
10 mi je skrenuo pažnju da ima nekoliko pitanja za strane, pa možda da prvo
11 postavimo ta pitanja.

12 Gospodine Stewart, Vi ste skrenuli našu pažnju na posljedice u
13 vremenskom smislu, dakle, kakav će biti vremenski okvir u slučaju nastavka
14 suđenja ili ponovnog početka suđenja. Kad sam ja ugrubo procijenio što bi
15 značilo započinjati suđenje iznova ili nastaviti suđenje, imao sam na umu
16 varijantu po kojoj bi novo suđenje bilo doista ponavljanje suđenja, dakle
17 suđenje *de novo*. Saslušavalo bi se dokaze od samog početka. I na osnovu toga sam
18 ja ustvari dao svoju ocjenu. Moje pitanje za Vas je sljedeće: jeste li svjesni
19 toga da bi situacija mogla biti prilično drugačija ako bi se značajan dio
20 dokaza, recimo spis i 92bis, ali i svjedoci uživo za koje smatrate da nisu
21 ključni, dakle, ako se oni ne bi pozivali da bi onda moja procjena bila prilično

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 drugačija?

2 G. STEWART: [simultani prevod] Pa ja to prihvaćam spremno i rado. I već
3 sam jasno rekao da sam spreman prihvatiti objašnjenja i kvalifikacije časnog
4 Suda. Jer, rekao sam da početna točka mi je bila stajalište koje je izrazio
5 časni Sud, jer ja smatram, i to Odbrana tvrdi, da ne bi postojala velika razlika
6 u vremenu koje bi bilo potrebno za nastavak, odnosno za početak suđenja, bez
7 obzira za kojom procedurom posegnuli. Jer, mi smo svjesni toga da ako bi u novom
8 Vijeću sjedio časni sudac Orije i časni sudac Canivell, da bi jedini pravi i
9 učinkovit način postupanja bio, ako se radi o novom suđenju, da imamo vas
10 dvojicu i novog sudca. Jer onda bi taj novi sudac bio ionako novi, i morao bi se
11 upoznati s predmetom. Dakle, ne bi bilo potrebno pravo upoznavanje svih sudaca
12 da dođe do novog suđenja. Međutim, bilo bi potrebno da se pripremi sudac da bi
13 došao na razinu informiranosti u kojoj su već sudci. Ali sam rekao da ne bi bila
14 neka velika razlika u smislu početnog datuma. Ali, dakako, uz to ide da
15 prihvaćam ovo što je upravo časni Sud rekao.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, imam pitanje za gospodina
17 Harmona. Kad ste govorili o sudskoj praksi ovog Suda, spomenuli ste tri
18 presedana. Vi ste, naime, se u svom izlaganju razlikovali od gospodina Stewarta

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 utoliko što je on uključio i sudsku praksu Suda za Ruandu, dok ste Vi uzeli u
2 razmatranje sudsku praksu ove institucije. A pitanje je da li biste uključili i
3 sudsku praksu sestrinske institucije, odnosno sudsku praksu Žalbenog vijeća koje
4 odlučuje o žalbama oba suda, i Suda za Ruandu i Suda za bivšu Jugoslaviju? Imamo
5 predmet *Butare*, zatim predsjednik u predmetu *Karemera*, gdje žalbeno vijeće nije
6 prihvatilo odluku da dvoje preostalih sudaca nastave s premetom. Ne znam da li
7 ste željeli možda i na to se pozvati?

8 G. HARMON: [simultani prevod] Ja bih morao nažalost pročitati taj
9 predmet, nisam ga pročitao, dakle, nisam u poziciji da komentiram o njemu.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mi jesmo sa sobom ponijeli...
11 Pitanje je, dakle, da li trebamo opteretiti Sudsko vijeće s previše papira? Ali
12 mi jesmo ponijeli, ne jedan, već dva predmeta, daćemo Vam reference. Jedan je
13 *Karemera*, upravo taj predmet -

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A drugi je *Butara*? Predmet se zove
15 *Butara*, premda da to nije ime jednog od optuženih.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Ne. Predmet koji mi imamo na umu je
17 *Rutaganda*, koje je bilo pred žalbenim vijećem. Taj je predmet donekle drugačiji,
18 gdje je žalbeno vijeće iznijelo stavove o važnosti toga da sudci saslušaju i
19 imaju priliku slušati svjedoke u momentu kad oni daju svoj iskaz.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Ono što ja sa sobom imam ovdje
2 je odluka Žalbenog vijeća od 24. septembra 2003. Radi se o predmetu koji se zove
3 *Butare*, mislim da je to ime - ne znam na šta se odnosi, da li je ime optuženih,
4 ima ih mnogo - prvo ime je Pauline Nyiramasuhuko. Tu je posebna pridodana izjava
5 sudca Shahabuddeena i protivno mišljenje sudca Hunta.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Mi smo donekle bili onemogućeni
7 činjenicom da je internet stranica Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju u
8 proteklih dana bila zatvorena zbog obnove. Dakle, isprike zbog toga, nisam
9 upoznat s tim predmetom.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste, gospodine Harmon, pak, rekli da
11 niste imali priliku pogledati te predmete iz sudske prakse. Za Vas, gospodine
12 Harmon, imam još jedno pitanje. Vi ste manje-više izrazili kao mogućnost
13 činjenicu da kad bi novi sudac bio imenovan, i kad bi se nastavilo suđenje, da
14 bi taj novi sudac mogao zatražiti da se ponovno pozove neki svjedok, kako bi ga
15 on čuo. Dakako, da bi takav zahtjev, recimo, ova druga dvojica sudaca mogla
16 odbiti. Da li imate neki konkretan stav u smislu toga kakva bi trebala biti
17 pozicija trećeg sudca?

18 G. HARMON: [simultani prevod] Ja pretpostavljam da sudci rade u jednom
19 odnosu suradnje i da ako postoji neko važno pitanje, da onda treba u tom smislu
20 imati razumijevanja za tog novog sudca. Ako on navede neki značajni dio iskaza
21 tog svjedoka zbog kojeg bi trebalo tog svjedoka ponovno pozvati, onda mi se čini
22 da bi taj novi sudac trebao imati pravo da mu na to njegovo pitanje svjedok
23 lično odgovori.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala. Gospodine Stewart, Vi ste
2 naglasili važnost toga da sudci steknu dojam o držanju svjedoka, da nije
3 dovoljno samo čitati njegov iskaz. Međutim, Vi se niste očitovali po još jednom
4 pitanju koje je bilo bitno u nekom od ovih predmeta koje smo upravo spomenuli. A
5 to je da novi sudac, kao što je rekao gospodin Harmon, može promatrati držanje
6 svjedoka time što će gledati video-zapise rasprava.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Da, časni Sude. Mi prihvaćamo to, u
8 odnosu na nekog svjedoka koji bi se mogao pokazati važnim, ako bi sudac onda
9 odvojio to vrijeme, a doista je potrebno vrijeme odvojiti za gledanje videa.
10 Bilo bi nerealno, ustvari, opirati se tome ili negirati to. Međutim, trebalo bi
11 mnogo vremena da se tako što učini jer, koliko mi znamo, pored toga 90 do 95%
12 svjedočenja se vidi na video-snimci, ne 100% iz određenog razloga. Jer kamera je
13 uvijek negdje, ali ovisi iz kojeg kuta kamera snima u sudnici. Ali, mislimo da
14 više od 95% se doista vidi. Ali to nije isto. Napokon, kao u slučaju kada se
15 svjedoči preko video-veze, to u principu nije ista početna točka za Sud. Naravno
16 da je ono od čega se kreće svjedočenje uživo, sa svjedocima uživo. Na primjer,
17 za svjedočenje preko video-veze uvijek treba davati poseban prijedlog, zahtjev
18 koji se onda mora obrazlagati i mora biti opravdan. Dakle, to nije isto.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Koliko ja shvaćam, nema samo jedna
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 video-traka ovog postupka, ima ih nekoliko. Neke od njih su složene, dakle,
2 imaju više raspravnih dana na sebi.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Tako sam to i ja shvatio, časni Sude. Ali
4 ono što sam ja rekao je da sam se raspitao jer sam želio točno znati kako to
5 funkcionira. I to su informacije koje ja imam, ali dakako da časni Sud ima veće,
6 odnosno sudac veće iskustvo pred ovim Sudom od mene.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Ja bih na kraju samo želio nešto
8 kratko reći. Gospodine Stewart, Vi ste se bavili dvama pitanjima. Jedno je
9 pitanje izlazne strategije Suda, a odmah nakon toga ste se pozabavili pitanjem
10 resursa, a dakako da tu postoji određena veza. Želio bih Vam, prije svega, jasno
11 reći da u sadašnjoj situaciji nitko nije tražio da mi sugerira na koji način da
12 riješim ovo pitanje, a kamoli da mi se itko ikada obratio u kontekstu izlazne
13 strategije Suda. Dakako da nisam s mnogo ljudi razgovarao o ovoj situaciji i
14 većini mojih kolega sudaca je ovo predstavljalo iznenađenje u petak. Dakako da
15 smo o tom pitanju razgovarali u okviru našeg Sudskog vijeća i propratnog
16 osoblja, što je sasvim normalno. Ali, nikada nikome ne bih dao mogućnost da me
17 savjetuje ili da mi sugerira kakav bi pravni lijek trebao naći. Jer, prva stvar
18 ja bih to bio rekao, kao što sam i rekao, da će odluka biti donesena kad budu
19 saslušani argumenti i kad se svaki aspekt tog predmeta uzme u obzir i pažljivo
20 o njemu razmisli. Stoga, što se mene tiče, da li će se raditi o nastavku suđenja
21 ili o suđenju *de novo*, to je posve otvoreno pitanje još uvijek. I nadam se da
22 sam vas time zadovoljio. Kada govorimo o pitanju izlazne strategije, resursi

23

24

25

26

27

28

29

30

1 nisu posve isti, premda nisu niti u potpunosti ta dva pitanja nepovezana.

2 Samo da se posavjetujem sa tajnicom.

3 [Pretnesno veće i sekretar se savetuju]

4 [Sudije većaju]

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Primijetili smo da nismo svi imali
6 priliku vidjeti posve isti materijal. I stoga bih želi dati sljedećih 40 minuta
7 na raspolaganje stranama da razmijene sve materijale koje eventualno imaju, a
8 time bismo i Sudskom vijeću dali mogućnost da pročitamo odluke koje još nismo
9 imali priliku pogledati. Stoga pozivam gospodina Stewarta ponovo da mi dâ
10 reference onog predmeta kojeg nisam pogledao i onda ću dati priliku da nakon tih
11 40 minuta strane ponovno daju svoja očitovanja. Počinjemo, dakle, u 17.00 sati i
12 imaćemo nakon toga kraću raspravu.

13 G. STEWART: [simultani prevod] To nije cjelovit predmet. Ali ako bih Vam
14 dao rezime, tu ćete imati i reference tog predmeta.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Ako mogu?

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da i Tužilaštvo dobije primjerak.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Dakako, imam kopije za sve, časni Sude.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I čini se da gospodin Stewart nije
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 upoznat sa žalbenim postupkom, ne znam sad o kojem se radilo?

2 G. STEWART: [simultani prevod] Ne samo da nisam upoznat, nisam nikad
3 niti čuo za njega.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to je Vaše tumačenje.

5 G. STEWART: [simultani prevod] To je moj stav.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, dakle, barem što se
7 tiče Žalbenog vijeća, mislim da je to predmet *Karemera* i *Butaru*, mislim da bi
8 oni mogli biti zanimljivi za sljedećih 40 minuta.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Osobito obratite pozornost na paragraf
10 21. To je taj dio koji mi imamo. A u predmetu *Karemera*, paragraf 60 tiče se
11 slične teme ponašanja, vladanja svjedoka.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavit ćemo u 17.00 sati i očekujem da
13 strane budu kratke u svom izlaganju, kako bismo mogli zaključiti možda u 17.20h.
14 Dakle, nastavljamo u 17.00h.

15 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

16 ... Početak pauze u 16.22h

17 ... Sednica nastavljena u 17.02h

18 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sestri.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, premet *Rutaganda* nije
20 konkretan predmet po pravilu 15*bis*, ali nam paragraf 21 daje uopšteno prikaz o
21 tome.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Da, u potpunosti se u pravu, časni Sude.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, da li biste želeli da
3 iznesete dodatne argumente?

4 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Želeo bih samo ukratko
5 nešto da kažem nešto u vezi s tim slučajem. Tužilaštvo nam je bilo itekako od
6 pomoći i zahvalni smo na tome. Zapravo, svi su nam bili od pomoći da dobijemo
7 primerak tog slučaja, tako da sam na kraju imao sijaset papira za pročitati.

8 No, čini se da se u paragrafu 22 pa nadalje, i zatim 24 - mislim da vi
9 imate tu presudu, ako se ne varam - tu se pominje puno toga što nema veze sa
10 našim slučajem. Ali, na stranici 25 stoji: "Preferenca se daje živom svedočenju,
11 ali to nije uslov koji se ne može izmeniti." No, u Pravilniku stoji da se mogu
12 učiniti iznimci, a "ti iznimci se mogu čak odnositi i na procenu držanja svedoka
13 i puno toga može pomoći novom sudiji da prenebregne činjenicu da je u
14 nepovoljnom položaju."

15 I zatim dalje stoji: "Podnosioci žalbe nisu osporili postupak po pravilu
16 15(A), niti po pravilu 15(B). Na osnovu tih odredbi svedok može da bude saslušan

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 od strane dvoje sudija i taj postupak je moguć samo tokom kraćeg vremenskog
2 perioda i ne tiče se relevantnosti samog principa."

3 Dakle, ono što mi hoćemo da kažemo je da ovde, kada govorimo o pravilu
4 15bis(A), ukoliko je sudija odsutan tokom kraćeg vremenskog perioda, znate, može
5 se raditi upravo u tom trenutku o svedoku koji je od izuzetno velike važnosti za
6 nas. Dakle, tokom samo tih pet dana. Tako da mi moramo biti itekako obazrivi
7 kada primjenjujemo pravilo 15bis(A). Jer, ukoliko se radi o svedoku koji je od
8 ključne važnosti i čije je držanje od ključne važnosti, Pretresno veće bi moglo
9 /?reći/ da, na primer, po pravilu 15bis(A), da im nije bio odgovarajući način da
10 se taj svedok sasluša u odsustvu sudije.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi, gospodine Stewart, kažete da Vi
12 tumačite pravilo 15bis u smislu da to samo potvrđuje važnost da svo troje sudija
13 budu prisutni, a ne izuzetak koji bi mogao proizaći.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Upravo ste u pravu, časni Sude, i to je
15 upravo ono što hoću da kažem u vezi sa paragrafom 25. To je i obrazloženje koje
16 se nalazi u ovoj odluci, a to je da ono što je tehnički moguće na osnovu pravila
17 15bis(A) u suštini i ne predstavlja slabljenje činjenica da zapravo u suštini
18 sudije trebaju uživo da saslušaju svedoka. Dakle, celo Veće u potpunosti. I to

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je upravo u skladu sa onime što smo i maločas rekli, časni Sude.

2 Sad kad je reč o paragrafu 30, mi nemamo nikakvih problema u vezi sa

3 sledećim paragrafima, ali ti paragrafi se u suštini slažu sa onime što smo i mi

4 do sada rekli. No, kada je reč o paragrafu 30: "Stav podnosioca žalbe odnosi se

5 na to da je mogućnost da se proceni kredibilitet svedoka na osnovu njegovog

6 držanja od suštinske važnosti za pravičnost suđenja, onako kao što je to

7 predloženo u glavnom pravnom instrumentu, odnosno u Statutu Suda. A u slučaju

8 odsustva mogućnosti video snimanja svedočenja svedoka neće biti moguće da novi

9 sudija donese procenu o takvom svedoku." Ono što bismo mi želeli sada da kažemo

10 je da - a o tome smo već govorili danas popodne, to je nešto što se pominje u

11 paragrafu 33 - a to je: "Nemogućnost da se pregleda video-snimak, budući da ih

12 nema, ne znači da sudija nije upoznat sa spisom postupka, budući da ima

13 transkript. I samim time, dakle, on može da ostane u Pretresnom veću i da prati

14 suđenje." Dakle, mi nemamo nikakvog spora sa time i Pretresno veće u novom

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 sastavu može da pozove svedoke kako bi novi sudija mogao da proceni držanje
2 datog svedoka. Novi sudija u novom Pretresnom veću može da sasluša -

3 PREVODILAC: B/H/S kabina nema original pred očima, tako da ne može da
4 prati.

5 /nedostaje simultani prevod/

6 G. STEWART: [simultani prevod] Zatim u paragrafu 35, u poslednjih
7 nekoliko redova stoji: "Pretresno veće u novom sastavu može na osnovu podneska
8 jedne od strana koje smatra da se pokreće pitanje kredibiliteta koje mora da
9 proceni novi sudija u vezi sa datim svedokom." /kako je prevedeno/

10 Mi smatramo kad je reč o paragrafu 34, časni Sude, da Odbrana traži novo
11 suđenje, između ostalog, i zato što i ako novi sudija kaže: Ja bih zaista želeo
12 da vidim ovog svedoka. Najpre moglo bi se povesti rasprava o tome, dakle troje
13 sudija bi mogli o tome da razgovaraju i dvojica sudija koji su bili od samog
14 početka suđenja bi mogli, naravno, da kažu: Mi smo već videli tog svedoka, ima i
15 drugih svedoka; i naravno mogli bi o tome da razgovaraju sa kolegom. Ali, ono
16 što mi predlažemo je, u takvim slučajevima, dakle, sudije su sudije i oni donose
17 svoje odluke po pitanju koje svedoke žele da saslušaju. Ali, veća važnost bi

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 trebala biti data jednoj od strana - u ovom slučaju to je Odbrana, ali to bi
2 moglo biti i Tužilaštvo - koja kaže, na primer: Mi smatramo ovog svedoka važnim
3 svedokom i mi, Odbrana, bismo želeli da sve sudije saslušaju i vide datog
4 svedoka."

5 No, naravno, inicijativa može poteći iz Pretresnog veća i odluka da se
6 ponovo pozove neki svedok je na Pretresnom veću da donese. Razlika, časni Sude
7 je u tome, ako imamo ponovljeno suđenje, zapravo da pozovemo svedoka, a mi smo
8 naveli čitav niz slučajeva gde bismo prihvatili izmenu tog stava i ne bismo
9 tražili da se dati svedok ponovo pozove. No, kad je reč o jednom malom broju
10 svedoka mi bismo rekli: Ne, smatramo da to nije samo u okviru diskrecionog prava
11 Pretresnog veća da se proceni da li novi sudija želi da ponovo vidi tog svedoka
12 i da vidi njegovo držanje. Već bi *prima facie* stav, dakle, početni stav morao
13 biti primenjen u vezi sa tim svedocima i oni bi morali doći da daju svoj iskaz.
14 I to je upravo ono što je karakteristika ponovljenog suđenja.

15 U paragrafu 36 ove presude se kaže nešto drugo: "žalbeno veće je
16 razmotrilo da li ponovo saslušavanje za razliku od nastavka suđenja bi bilo
17 olakšano ukoliko se primeni pravilo 92bis(D) u kojem se omogućava usvajanje u
18 spis transkripata iskaza. No, taj postupak se ne odnosi u vezi sa delima i
19 ponašanjem optuženog i stoga se ne može primeniti. Zabrinutost podnosioca žalbe
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u vezi sa držanjem svedoka jako sugeriše da, kad je reč o nekim, ako ne o sva 23
2 svedoka koji su svedočili do sada /?učinili su to/ u vezi sa delima i ponašanjem
3 optuženog."

4 Iz tog razloga, časni Sude, mi smo ovo želeli da pomenemo. Jer, naravno,
5 na Odbrani je; ukoliko Odbrana odustane od konkretnog prigovora u vezi sa jednim
6 određenim brojem svedoka, kao što smo rekli, mi smatramo da bi se to moralo
7 uzeti u obzir uz ogradu pravila 92bis. Drugim rečima, pravilo 92bis i
8 transkripti iskaza bi mogli da se na jedan način koriste. I mi smo već konkretno
9 naveli naš stav u vezi sa spiskom svedoka i kako smatram da bi trebalo da
10 postupimo.

11 Tako da konkretne poteškoće koje su pomenute u paragrafu 36 ove presude
12 se ne odnose s obzirom na fleksibilniji pristup koji mi predlažemo za ponovljeno
13 suđenje.

14 Dakle, u ovoj odluci, časni Sude, nema ništa što je u kontradikciji sa
15 principima i stavom Odbrane. Mi prihvatamo da svedočenje uživo koje bi saslušale
16 sve sudije nije uslov koji se ne može izmeniti. Smatram da je ovo u potpunosti

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 konzistentno sa celom ovom odlukom Žalbenog veća.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Harmon.

3 G. HARMON: [simultani prevod] Ovaj predmet, časni sude, se u potpunosti
4 slaže sa predlogom koji je sadržan u pravilu 15bis(D). Dva pitanja koja se
5 pokreću je, prvo: da li je ovo u interesu pravde, da treći sudija u ovom
6 trenutku dođe u ovaj predmet. A drugo pitanje je da li sudija može da se upozna
7 sa celim spisom iz ovog predmeta. I, nakon što on dâ potvrdu da to može da
8 uradi, onda on treba biti imenovan u Veću.

9 Kad je reč o predmetu *Butare*, u njemu imamo elemente koji ne postoje u
10 ovom našem predmetu. Na primer, tu nije bilo video-snimaka, tako da pitanje
11 držanja svedoka je bilo nešto od veće važnosti i nosilo više poteškoća nego u
12 našem slučaju. Ono što je bilo bitno u ovoj odluci nalazi se u paragrafu 33.
13 Nemogućnost da se pregledaju - dakle, u ovom konkretnom slučaju - video-snimci,
14 činjenica da sudija nije mogao da pregleda ovaj video-snimak i nije mogao da
15 potvrdi da je u mogućnosti da stupi u dato Veće.

16 U paragrafu 34 se iznosi ono što potkrepljuje naš stav, a to je da
17 Pretresno veće u novom sastavu može da pozove ponovo svedoke, i mi i dalje

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 stojimo pri tome da Pretresno veće to može da učini. A u paragrafu 34 dalje
2 stoji: "Kada su na raspolaganju video-snimci novi sudija može da pregleda te
3 snimke, kao i bilo koji drugi član Pretresnog veća."

4 Tako da u ovom konkretnom našem slučaju mi imamo te video-snimke na
5 raspolaganju i mi smatramo da je u interesu pravde da imamo novog sudiju. Mi
6 imamo materijal koji je dovoljno opsežan da novi sudija može da ga pregleda i da
7 može da izda potvrdu da je sposoban da prati suđenje. I mi pozivamo Pretresno
8 veće da tom novom sudiji omogući da preostali deo izvođenja dokaza Tužilaštva i
9 zatim izvođenje dokaza Odbrane on bude prisutan kao član Veća.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Harmon.

11 Prošlog petka rekao sam, gospodine Krajišnik, da ukoliko pročitate ono
12 što stoji u pravilu 15bis i ukoliko to uporedite sa mnogim drugim pravilima,
13 često se kaže da Odbrana ima pravo da tu nešto konkretno kaže u vezi sa
14 optuženim. I, ja sam želeo da budem uveren da ste Vi i Vaše viđenje i Vaše
15 nepristajanje, kao što sada znamo, to je bilo predočeno Pretresnom veću. No,
16 ukoliko biste želeli nešto u ovom trenutku da dodate na to, a pozivam Vas da se
17 ne upuštate sada u raspravu sa zastupnikom, jer Vi takvu raspravu možete da
18 imate izvan sudnice. Meni je bilo rečeno da ste imali puno mogućnosti da o tome
19 razgovarate sa svojim zastupnikom. No, ne bih želeo da Vam uskratim pravo da se
20 obratite Pretresnom veću, ukoliko to želite da učinite sada. Rekao sam

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 "Pretresnom veću", a trebalo bi da kažem "dvojici preostalih sudija".

2 OPTUŽENI: Dobar dan, gospodo sudije. Dobar dan svima. Prvo, zahvaljujem
3 se Pretresnom vijeću, iako je samo dvojica sudija što mi omogućava da se obratim
4 danas.

5 Ako pozovemo ekonomsku terminologiju, ovo smatram jednim privremenim
6 obračunom našeg dosadašnjeg suđenja. I zato Vas molim samo malo za strpljenje,
7 ja ću pokušati da budem što kraći, ali mislim da će biti korisno za nastavak
8 ovog suđenja, ustvari za dalji tok suđenja.

9 Vi ste čuli gospodina Stewarta i smatram da razumijete da je normalno da
10 se ja konsultujem sa svojim advokatom i hoću da kažem da ja dijelim mišljenje
11 njegovo. Znači, podržavam njegov stav, a sad ću pokušati kratko da obrazložim i
12 svoj dio koji možda će doprinijeti razjašnjenju zbog čega sam donio takvu
13 odluku.

14 Gospodo sudije i ostali, ja sam ovdje dugo u su... u zatvoru. I normalno
15 je da bi' trebao željeti da se završi proces što prije. Svako odugovlačenje
16 procesa ne ide mi u korist. I, kao što je rekô i gospodin Stewart, ja to
17 potpuno... ja bi' želio da izađem sutra iz zatvora. Ali, su...sudski proces mora
18 proći i ono zašto sam ja mišljenje da bi trebalo da se obnovi proces, znači da
19 se obnovi proces, jeste jedna jedina stvar koju želim da do... da dodam ovome što
20 je rekao gospodin Stewart.

21 Ja sam pratio cijelo vrijeme sa svog ugla ovaj proces. Mnogo toga,
22 gospodo sudije, ovdje nije razjašnjeno, a s... a dv... a ovde je mnogo korisnih
23 svjedoka prošlo. U obnovljenom procesu bi ti svjedoci dali mnogo veće svjetlo na
24 događaje koji su se desili u Bosni i Hercegovini za vrijeme rata. Zato smatramo
25 da bi bilo dobro da se obnovi proces i da u tome obnovljenom procesu, po mom

26

27

28

29

30

1 viđenju, mogu imati svi koristiti. Kad kažem "sve strane", čak mislim i za
2 Tužilaštvo, i za Odbranu, i za sam Sud i za skraćenje cijelog procesa.

3 Naime, zbog toga što je se požurilo sa procesom se Odbrana nije uspjela
4 dovoljno da... da se upozna sa svim činjenicama i normalno da je mnogo propusta
5 napravljeno. Sada, znači, to je cilj, Odbrana bi imala više vremena. I trebalo
6 bi, gospodo sudije, da date jedno vrijeme da se pripreme skupa sa trećim
7 sudijom, jer ja sam ubijeđen i drago bi mi bilo, moja je želja da u novom
8 sudskom, ovaj, vijeću budete svakako vas dvojica i treći sudija. I da se, dok se
9 treći sudija upoznava /sic/, da se dotle, u tom vremenu, pripremi Odbrana.
10 Znači, to je interes Odbrane.

11 Sad ću nešto reći šta je moja želja i šta mislim da je... bi bilo pra...
12 prilog pravičnog suđenja. Možda se nadovezujem na ono što je rekao uvaženi
13 tužilac Harmon. Tužilaštvo bi trebalo, sada poslije izvedenih ovoliko dokaza, da
14 koriguje svoju optužnicu i ima priliku. U novoj optužnici bi trebalo da... da... da
15 uskrati mnoge navode za koje je mislio da stoje dok nije prošao ovaj rok.

16 Sljedeće što bi' ja želio, gospodo sudije, to je da se u narednom
17 vremenu svakako ja želim da aktivno učestvujem u svom procesu. Do sada nisam
18 učestvovao. Zamoljen sam od svoje Odbrane, i ja ću sada to... ovaj, ja ću im
19 poslušati da ne govorim o tome, o mom zahtjevu koji... za koje ste vi upoznati da
20 ja insistiram i želim da dio pitanja postavim u određenim momentima svjedocima.
21 I to Vas molim da nađete jednu zgodnu priliku kad bi o tome raspravili. Ali, ono
22 što Vas molim -

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, to nije pitanje
24 koje može sada da se pokreće. To prevazilazi pitanje o kojem Vi sada govorite.
25 Vi sada govorite o mogućnostima daljeg suđenja, da li ćemo imati ponavljanje

26

27

28

29

30

1 suđenja ili ćemo nastaviti sa suđenjem. I to je nešto o čemu tada treba da se
2 razgovara, a ne u ovom ovde trenutku. Stoga Vaše aktivno učešće nije nešto o
3 čemu bismo mogli sada da razgovaramo. Meni je jasno -

4 OPTUŽENI: Ako mogu samo, gospodo sudije da... samo još par, ova... rečenica?

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali ne o pitanju Vašeg aktivnog učešća u
6 predmetu, jer to nije pitanje o kojem možemo sada da govorimo. Sada je
7 postavljeno pitanje da li je u interesu pravde, da li bi služilo ili bolje
8 služilo pravdu da se nastavi sa suđenjem ili, pak, da se ponovi suđenje. To su
9 okviri teme o kojoj možemo sada da govorimo.

10 No, jasno mi je da Vi u potpunosti podržavate stav koji je u Vaše ime
11 zauzeo gospodin Stewart. Da li biste želeli još nešto drugo da nam kažete?

12 OPTUŽENI: Sa... samo ću još neko rečenica i... ja nisam mislio da
13 raspravljam o... o... o... o razlozima zbog čega, kako bi' s... bi se uključio u proces,
14 nego sam rekô da bi u obnovljenom procesu imô mogućnost više da to... da to, ovaj,
15 radim. Al' ono što bi želio da samo kao... da kažem završnu rečenicu da Vam kažem.

16 Ja smatram da u obnovljenom procesu imô bi' veću šansu da dokažemo
17 cijeli e... s... niz slu... ovaj, događaja i niz činjenica koje nismo uspjeli u
18 dosadašnjem, da kažem, dovoljno nepripremljenom procesu. I ja sam svjestan da
19 ćete Vi, gospodo sudije - normalno, konačna je odluka Sudskog vijeća i Suda - da
20 ćete Vi donijeti odluku. Kakvu god donesete odluku, ja se nadam da ćemo imati,

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da kažem, kvalitetnije suđenje. Ali Vas molim da imate razumijevanja zbog čega
2 je razlog da se mi zalažemo za obnovu procesa, a ne za nastavak.

3 I još evo samo da kažem, ako možete kad bude zgodna prilika, kad
4 nastavim proces, da omogućite da ove uslove riješimo, jer i danas nisam riješio
5 pitanje ni *laptopa*, ni razmjene CD-ova, i sve ostalog, što je veliki problem.

6 E, hvala lijepo.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Mi ćemo tome svakako posvetiti
8 dovoljno pažnje, nakon što donesemo odluku o tome da li ćemo nastaviti sa
9 suđenjem ili ćemo ponoviti suđenje. Dakle, da li ćemo imati suđenje *de novo*. Da
10 li imate još nešto da kažete?

11 G. STEWART: [simultani prevod] Uprkos onome što je rekao gospodin
12 Krajišnik, da bi tokom ponovljenog suđenja on imao bolju mogućnost da aktivnije
13 učestvuje u suđenju, ja bih želeo da kažem da je to njegov stav.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Razumem Vas, gospodine Stewart.

15 Mi ćemo sada prestati sa radom, *sine die*, i dvojica preostalih sudija će
16 razmotriti da li je odgovarajuće da se odluka donese po pravilu 15*bis*(D).

17 Suđenje je prekinuto za sada.

18 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

19 ... Sednica završena u 17.29h, *sine die*.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30